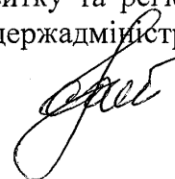

ЗВІТ
ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ
ПРОГРАМИ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО
РОЗВИТКУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА 2021 РІК

Розробник звіту:

Департамент економічного
розвитку та регіональної політики
облдержадміністрації

 ГЕЙКО О.Ю.

Миколаїв 2020

I. Вступ	3
II. Зміст та основні цілі Програми економічного і соціального розвитку Миколаївської області на 2021 рік, зв'язок з іншими документами державного планування.....	3
III. Характеристика поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення та прогнозні зміни цього стану, якщо документ державного планування не буде затверджено.....	4
IV. Характеристика стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень).....	23
V. Екологічні проблеми Миколаївської області, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються документа державного планування, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом.....	26
VI. Зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються документа державного планування, а також шляхи врахування таких зобов'язань під час підготовки документа державного планування.....	27
VII. Опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, у тому числі вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (1, 3-5 та 10-15 років відповідно, а за необхідності - 50-100 років), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків.....	31
VIII. Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування.....	34
IX. Обґрунтування вибору виправданих альтернатив, що розглядалися, опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення (недостатність інформації та технічних засобів під час здійснення такої оцінки).....	41
X. Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.....	41
XI. Резюме нетехнічного характеру інформації.....	42

Вступ

В Україні створені передумови для імплементації процесу СЕО, пов'язані з розвитком стратегічного планування та національної практики застосування екологічної оцінки. З 12 жовтня 2018 року в Україні введено в дію Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку», який визначає необхідність здійснення процедури стратегічної екологічної оцінки для документів державного планування у встановленому законодавством порядку.

Стратегічна екологічна оцінка (далі - СЕО) - процедура визначення, опису та оцінювання можливих негативних наслідків виконання та реалізації документів державного планування (далі - ДДП) для довкілля. СЕО, як інструмент планування сприяє якості розробленню планів, програм, стратегій тощо. Метою СЕО є забезпечення високого рівня захисту навколишнього середовища, безпеки життєдіяльності населення та охорони його здоров'я, сприяння інтеграції екологічних міркувань і підготовку документів державного планування з метою досягнення сталого розвитку. Це системний та комплексний інструмент оцінки, який підтримує та інформує про процес прийняття управлінських рішень суб'єктами діяльності які можуть мати можливі екологічні наслідки.

Одним з інструментів забезпечення збалансованості Програми економічного і соціального розвитку Миколаївської області на 2021 рік (далі - Програма) стало застосування в процесі її розроблення стратегічної екологічної оцінки (СЕО).

Об'єктом оцінки даного звіту є документ державного планування - проект Програми економічного і соціального розвитку Миколаївської області на 2021 рік.

Підготовку проекту Програми здійснював Департамент економічного розвитку та регіональної політики Миколаївської обласної державної адміністрації на підставі матеріалів, отриманих від структурних підрозділів, райдержадміністрацій та територіальних громад Миколаївської області у 2020 році.

При розробленні попередніх обласних Програм Звітів СЕО не проводилось з зв'язку з відсутністю відповідного законодавчого, нормативного та методологічного забезпечення в Україні для СЕО як такого.

.

II. Зміст та основні цілі Програми економічного і соціального розвитку Миколаївської області на 2021 рік, зв'язок з іншими документами державного планування

Програма економічного і соціального розвитку Миколаївської області на 2021 рік (далі – Програма) розроблена обласною державною адміністрацією відповідно до вимог Законів України «Про місцеві державні адміністрації», «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», постанови Кабінету Міністрів України від 26.04.2003 № 621 «Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проектів Бюджетної декларації та державного

бюджету» (зі змінами) на підставі Прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2021-2023 роки, схваленого постановою Кабінету Міністрів України від 29.07.2020 № 671 з урахуванням Державної стратегії регіонального розвитку на 2021 – 2027 роки, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 року № 695, Програми діяльності Кабінету Міністрів України, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 12.06.2020 № 471, Державної програми стимулювання економіки для подолання негативних наслідків, спричинених обмежувальними заходами щодо запобігання виникненню і поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, на 2020-2022 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 27.05.2020 № 534, послання Президента України Володимира Зеленського до Верховної Ради про внутрішнє та зовнішнє становище України від 20 жовтня 2020 року та Стратегії розвитку Миколаївської області на період до 2027 року, з метою створення умов для стабільного економічного зростання та поліпшення якості життя населення.

Програму розроблено на основі аналітичних висновків структурних підрозділів облдержадміністрації, територіальних органів міністерств, відомств та інших органів виконавчої влади, даних головного управління статистики у Миколаївській області, інших місцевих органів виконавчої влади з метою узгодження дій місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, суб'єктів підприємницької діяльності та громадськості щодо реалізації єдиної політики розвитку області.

Програма визначає основні завдання розвитку галузей (сфер) діяльності області, що відповідають стратегічним напрямкам розвитку і заходам обласних цільових програм.

Програма відображає загальні пріоритети та цілі розвитку Миколаївської області. Програма поєднує зусилля, спрямовані на заохочення економічного зростання регіону із зусиллями, спрямованими на пом'якшення несприятливого впливу на довкілля, забезпечуватиме розвиток області, для якого є важливою якість життя нинішнього та майбутніх поколінь.

III. Характеристика поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, та прогностичні зміни цього стану, якщо документ державного планування не буде затверджено

Фізико-географічне розташування

Миколаївська область розташована на півдні України. За площею (24585 км², що становить 4,1 % від території України), знаходиться на 15 місці серед адміністративно-територіальних одиниць України.

На заході область межує з Одеською, на півночі з Кіровоградською, на сході та північному сході з Дніпропетровською та на південному сході з Херсонською областями. Глибоко у суходіл врізаються Дніпровсько-Бузький, Березанський, Тилігульський та Анджигольський лимани. До території області також належать острови Березань і захід Кінбурнської коси.

Територія області має протяжність із заходу на схід 204 км, а з півночі на

південь – 194 км.

Політична та адміністративна карта Миколаївської області

За особливостю природних умов Миколаївська область розташована на півдні країни в межах двох фізико-географічних зон – лісостепової (Кривоозерський і західна половина Первомайського району) і степової (решта території) в басейні нижньої течії річки Південний Буг.

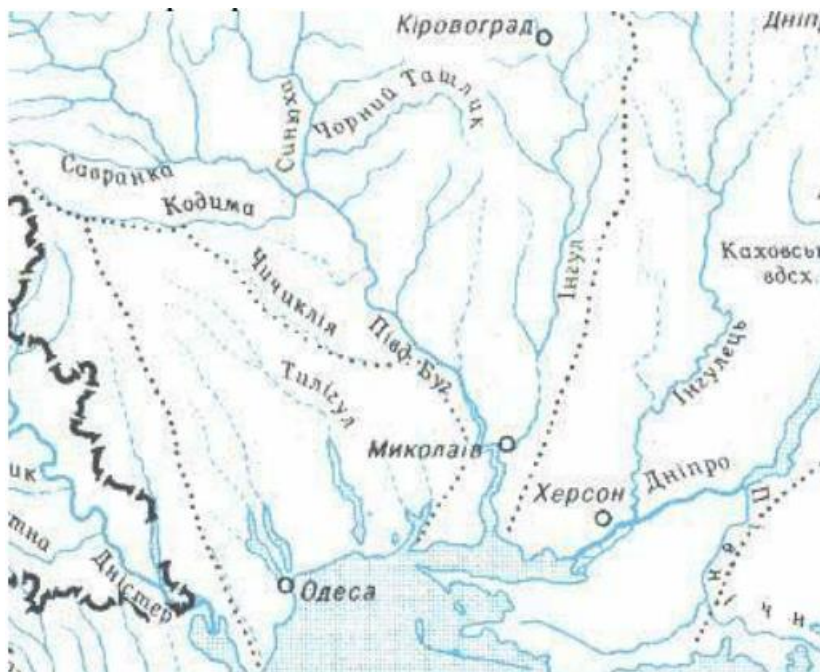
Фізична карта Миколаївської області

В області налічується 121 велика, середня, мала річка та балка довжиною більше 10 км, загальною довжиною в межах області 3609,34 км. Головною

річкою, що перетинає територію області з північного заходу на південний схід є Південний Буг (257 км) з притоками Інгул (179 км), Кодима (59 км) та інші. На сході області протікає приток Дніпра - Інгулець. У межах області споруджено багато ставків та водосховищ. Річки та ставки використовуються в основному для зрошування сільськогосподарських рослин та рибориства.

Карта річок Миколаївської області

Водні ресурси

Поверхневі води області представлені ріками Південний Буг, Інгул, Бузьким лиманом та балкою Вітовка, який утворився в результаті затоплення морем гирла Південного Бугу (вважається, що р. Південний Буг закінчується і переходить у лиман в районі гирла р. Інгулу)

Ширина звивистого русла річки Південний Буг змінюється від 120-160 м до 250 м (біля села Новопетрівка), а в районі Бузького лиману – 2 км; глибина річки складає 4 – 5 м, швидкість течії 0,1-0,5 м/с (на порогах до 3,2 м/с). Повноводність русла, залісненість, мальовничість та пологість берегів зумовлює найбільшу сприятливість річки, в порівнянні з іншими водотоками області, для оздоровчо-рекреаційного використання. Південний Буг вважається єдиною річкою Європи, де збереглося порожисте природне русло або іншими словами – природні річкові пороги. Окрім того розташовані штучні водойми та ставки.

До водних об'єктів, які розташовані на території належать річки Південний Буг, Інгул, Бузький лиман та балка Вітовка (мала річка - притока Бузького лиману).

Моніторинг за якісним станом водних ресурсів здійснюється Миколаївським обласним центром з гідрометеорології та лабораторією Регіонального офісу водних ресурсів у Миколаївській області. Точки контролю, відповідно до програми моніторингових спостережень розташовані у районі набережної Інгулу, Варварівського мосту та морського порту.

На підставі лабораторних досліджень майже на всіх водних об'єктах міста фіксується перевищення у 3-4 рази за показником БПК₅, нітратам та ХСК. Ці показники характеризують стан забруднення водойм, основними індикаторами якого є вміст органічних речовин та амонійних сполук, від яких у значній мірі залежать умови збереження необхідного рівня вмісту кисню у річках, що є основою для стабільного розвитку водної екосистеми.

За даними щомісячного звіту лабораторії моніторингу вод та ґрунтів Регіонального офісу водних ресурсів у Миколаївській області, за значеннями гідрохімічних показників інтегральної оцінки якості вод у річках басейну р. Південний Буг, вода відповідає II-ому класу III категорії і характеризується за станом, як добра.

Кисневий режим річок басейну Південного Бугу в області задовільний, жорсткість води середня, хоча мали місце разові незначні перевищення ГДК. Сухий залишок знаходиться у межах 414,25 – 1527,17 мг/дм³. Поверхневі води Південно-Бузького басейну забруднені в основному органічними сполуками.

Перевищення за сухим залишком та його складовими є наслідком високої мінералізації природних вод (притоки річки та підземні води).

Рельєф

Більша частина Миколаївської області лежить у межах Причорноморської низовини в басейні нижньої течії річки Південний Буг. На півночі простягаються Подільська височина (правобережжя Південного Бугу) та Придніпровська височина (лівобережжя Південного Бугу).

Територія області являє собою рівнину, котра поступово знижується з півночі на південь до Чорного моря, висота 20 – 40 м. Здебільшого територія відноситься до Причорноморської низовини; північ зайнятий відрогами правобережної Придніпровської височини (висота до 240 м) з сильно розчленованою мережею ярів, балок і долин. Найвища точка (255,6 м) розташована на північний схід від села Єлизаветівка Братського району. Широкі міжрічні простори характеризуються тут наявністю обширних округлих знижень («поди»), які навесні заповнюються водою і утворюють тимчасові озера. Ландшафти представлені заплавними комплексами (заплавні ліси й луки), ділянками піщаного степу, вапняковими степами, прибережноводними комплексами, наскальними дібровами, кам'янистими степами тощо.

Кліматичні умови

Територія Миколаївської області характеризується континентальним, дуже теплим, посушливим кліматом. За кількістю опадів та умовами випаровування північна і центральна частина області відноситься до зони недостатнього зволоження, південна – до посушливої. Середня річна температура повітря становить +8 – +10°C, середня температура липня +21,2 – +22,9°C, січня – -3,2 – -5,0°C; абсолютний максимум – +38 – +39°C, абсолютний мінімум – -29 – -33°C. Тривалість безморозного періоду 160 – 205 днів, вегетаційного періоду – 215 – 225 днів.

Сума опадів за рік становить 380 – 500 мм, основна їх кількість (65 – 70%)

випадає в теплий період року у вигляді злив (добова кількість може досягати 60 – 70 мм), в результаті чого основна кількість опадів витрачається на поверхневий стік, а незначна – на інфільтрацію. Осінньо-зимові періоди, як правило, характеризуються затяжними малоінтенсивними дощами, що підвищує інфільтрацію і в результаті обумовлює повсюдне підвищення ґрунтових вод. Сніговий покрив устанавлюється в листопаді – грудні, зникає – в кінці лютого – на початку березня. Його висота становить 10 – 12 см.

Переважаючі напрями вітрів Миколаївської області є північно-східними.

Кліматичні умови Миколаївської області

Ґрунти

Земельний фонд Миколаївської області характеризується наявністю досить високого біопродуктивного потенціалу, а в його структурі висока питома вага ґрунтів чорноземного типу, що створює сприятливі умови для продуктивного землеробства. Ґрунти Миколаївщини представлені чорноземами звичайними в центральній частині та на північному заході і південними чорноземами та темно- каштановими ґрунтами на півдні області.

Земельний фонд Миколаївської області за станом на 01.01.2019 року становить 2458,5 тис.га, більшість з яких займають сільськогосподарські угіддя, що свідчить про високий рівень сільськогосподарського освоєння земель. До сільськогосподарських належать земельні угіддя, які використовують для одержання сільськогосподарської продукції: рілля, багаторічні насадження, сіножаті та пасовища. Структура угідь залежить як від

рельєфу місцевості, так і від якості ґрунтів.

Корисні копалини

Корисні копалини області представлені значними запасами будівельних матеріалів; є родовища кобальтонікелевих та уранових руд. Корисні копалини Миколаївської області представлені головним чином нерудним комплексом. Розвинена сировинна база будівельних матеріалів, представлена запасами: каменю будівельного, гранітів із широкою гамою кольорів і високих декоративних якостей, каменю пиляного, цементної сировини, глиняно-черепичної сировини, піску будівельного. Промислове значення мають також поклади вапняків, каоліну, дорожніх матеріалів.

На території області є можливість ефективної розробки родовищ граніту, будівельного і облицювального каменю, сировини для виготовлення цегли та черепиці, інших будівельних матеріалів.

На території області знаходяться джерела мінеральних вод і лікувальні грязі. Добувна промисловість Миколаївської області орієнтована на видобування будівельних матеріалів (граніт, пиляний черепашник, вапняк, пісок, каоліни, керамзитова сировина, цегельна сировина).

За даними державної статистичної звітності станом на 01.01.2018 в області налічується 3098,7217 га під відкритими розробками, кар'єрами та шахтами та відповідними спорудами, у тому числі 1853,6620 га під відкритими розробками та шахтами, які експлуатуються, а також 1245,0597 га інших (під відпрацьованими розробками та кар'єрами, закритими шахтами, відвалами, териконами, які не експлуатують).

Природно-заповідний фонд

Фактична площа природно-заповідного фонду Миколаївської області становить 77,06 тис. га, або 3,14 % території області. Він представлений 147 територією, з них: 8 – загальнодержавного та 139 місцевого значення; 23 території ПЗФ входять до складу інших об'єктів ПЗФ без зміни категорії.

Утворено 9 спеціальних адміністрацій ПЗФ.

Відсоток заповідності Миколаївської області нині один із найнижчих показників по Україні. В Європі середній показник – біля 18%, середній відсоток по Україні – біля 7%.

На території Миколаївської області розташована частина Чорноморського біосферного заповідника. Площа заповідника в межах області 9559 га: з них заповідна зона – 2749 га, буферна зона близько 6810 га. Фактично, в межах Покровської сільської ради Очаківського району Миколаївської області розташовано 8,75% території Чорноморського біосферного заповідника.

Найбільш визначними об'єктами природно-заповідного фонду на території Миколаївської області є природний заповідник «Єланецький степ», національні природні парки «Білобережжя Святослава» і «Бузький Гард» та п'ять регіональних ландшафтних парків.

Природний заповідник «Єланецький степ» створено Указом

Президента України від 17.07.1996 № 575/96 на площі 1675,7 га в межах Єланецького та Новоодеського районів Миколаївської області. Згідно Указу Президента України від 17.05.2016 №214/2016 «Про зміну меж територій природного заповідника «Єланецький степ» заповідник розширено на площу 1334,95 га.

Національний природний парк «Білобережжя Святослава» було створено Указом Президента України від 16.12.2009 №1056/2009 на площі 35223,14 га.

Національний природний парк «Бузький Гард» створено Указом Президента України від 30.04.09 № 279/2009 на базі регіонального ландшафтного парку «Гранітно-степове Побужжя», на загальній площі 6138,13 га.

Регіональний ландшафтний парк «Кінбурнська коса» створений рішенням Миколаївської обласної ради від 15.10.1992 № 16 на площі 17890,2 га.

Територія РЛП включає Кінбурнський півострів та прилеглу кілометрову смугу акваторії Чорного моря, Дніпровсько-Бузького лиману та Ягорлицької затоки у межах Очаківського району. У 2009 році при створенні національного природного парку (НПП) «Білобережжя Святослава» частина земель регіонального парку увійшла до складу національного.

Регіональний ландшафтний парк «Гранітно-степове Побужжя» створено рішенням Миколаївської обласної ради від 18.03.94 № 27. Рішеннями облради від 28.04.95 № 10, від 26.10.96, №7, від 23.12.99 № 5, від 27.05.05 № 3, від 06.07.06 № 10 територію парку розширено (змінено). Сучасна територія РЛП складає 7394,3 га і знаходиться в Арбузинському, Братському, Вознесенському, Врадіївському, Доманівському, Кривоозерському та Первомайському районах Миколаївської області та місті Южноукраїнськ. Управління здійснюється спеціальною адміністрацією (дирекцією).

У 2009 році при створенні національного природного парку (НПП) «Бузький Гард» частина земель регіонального парку увійшла до складу при створенні національного природного парку (НПП) «Білобережжя Святослава» частина земель регіонального парку увійшла до складу національного.

Регіональний ландшафтний парк (РЛП) «Тилігульський» створений рішенням Миколаївської обласної Ради народних депутатів від 28.04.95 № 8 на площі 8195,4 га. Рішенням Березанської районної ради від 14.05.96 № 10 всі землі РЛП «Тилігульський» переведені до категорії природоохоронного призначення без зміни землекористувачів.

Регіональний ландшафтний парк «Приінгульський» створений рішенням Миколаївської обласної ради від 17 грудня 2002 р. №6 на площі 3152,7 га. Із загальної площі парку 1033,919 га надано йому в постійне користування. Межі парку винесені в натуру.

Регіональний ландшафтний парк «Висунсько-Інгулецький» створено рішенням Миколаївської обласної ради від 25.11.11 № 9 році в межах

Березнегуватського району на загальній площі в 2712,6 га.

Розпорядженням голови облдержадміністрації від 03.06.2015 № 161-р затверджено проект землеустрою з організації та встановлення меж території природно-заповідного фонду регіонального ландшафтного парку «Висунсько-Інгулецький» на місцевості.

На території Миколаївської області розташовані два водно-болотних угіддя міжнародного значення – «Тилігульський лиман» та «Ягорлицька затока», вони отримали статус 1995 році.

Водно-болотне угіддя «Тилігульський лиман» розташоване на межі Миколаївської та Одеської областей. Воно займає акваторію Тилігульського лиману та прибережні схили. Загальна площа угіддя становить 26 тис. га, з них 9,6 тис. га розташовані в межах нашої області.

Водно-болотне угіддя міжнародного значення «Ягорлицька затока» розташоване в Миколаївській та Херсонській областях. Його загальна площа становить 34,0 тис. га, з них 10,6 тис. га - на Миколаївщині. Угіддя в межах нашої області займає акваторію Ягорлицької затоки, частину Кінбурнського півострову, де зосереджені численні озера, острови Довгий і Круглий, що знаходяться у південно-західній частині Ягорлицької затоки і є ділянками Чорноморського біосферного заповідника.

Екологічна мережа Миколаївщини є частиною загальнодержавної екомережі та включає 152 територій та об'єктів. Її структура така: ключові території - 106, з них: 10 – загальнодержавного, 102 - місцевого значення; сполучні території - 35, з них: 4 – загальнодержавного, 31 - місцевого значення; буферні території - 5, усі вони загальнодержавного значення.

Ключовими територіями загальнодержавного значення з найбільшою концентрацією біотичного та ландшафтного різноманіття є Бузький, Петропавлівський та Актівський каньйони, заповідні урочища «Василева пасіка» та «Лабіринт», ділянки природного заповідника «Єланецький степ» та «Михайлівський степ», Кінбурнський півострів, Острови Довгий та Круглий, Тилігульський лиман та його узбережжя, Капустяна балка, озеро Солонець-Тузли, Христофорівські плавні.

Ключові території місцевого значення представлені об'єктами ПЗФ, ділянками зі збереженими природними комплексами, що потребують впровадження спеціальних заходів природокористування.

Територією області проходять чотири екокоридори загальнодержавного значення: Південноукраїнський та Прибережно-морський (широтні), Бузький та Дніпровський (субмеридіанні). Вони забезпечують комунікацію екомережі Миколаївщини з регіональними екомережами Одещини, Кіровоградщини, Дніпропетровщини, Херсонщини.

Тваринний світ

За зоогеографічним районуванням більша частина області знаходиться у Західній степовій ділянці Понтійського округу Азово-Чорноморського району, включаючи Азово-Чорноморську ділянку річкових долин та морських узбереж.

Незначна площа на північному заході потрапляє у Дністровсько-Дніпровську (Правобережну) підділянку ділянки Східноєвропейського листяного лісу та лісостепу Східноєвропейського округу, району мішаного, листяного лісу та лісостепу. Різноманіття природних умов Миколаївської області зумовило багатство тваринного світу. У межах регіону мешкає близько 50 тис. видів тварин, більшість з них - дрібні безхребетні.

Серед хребетних на території області протягом ХХ ст. і до цього часу спостерігали: ссавців - 65 видів, птахів - 280, земноводних - 11, плазунів - 12, риб - близько 100. Розорювання степу та лісомеліорація суттєво вплинули та продовжують впливати на чисельність, поширення та видове різноманіття тварин, яке перебуває у динаміці в частині втрати біорізноманіття.

Найбільше видове різноманіття припадає на долю орнітофауни. На території області гніздиться близько 150 видів птахів. Низка видів втратила свої місця гніздування. Це степовий орел, хохітва, пугач, степовий журавель.

Натомість з'явилися огар, степовий канюк, малий підорлик, попеляста кам'янка, чорна горихвістка, чорногрудий горобець.

Із ссавців широко розповсюдженими та найбільш численними є мишовидні гризуни.

Іхтіофауна області включає в себе прісноводні та солоноводні (морські) види. Найбільшим різноманіттям характеризується приморський район включно з лиманами.

Більшість видів хребетних тварин на території Миколаївської області мають природоохоронні статуси міжнародного або регіонального рівня. До Червоної книги України занесено 130 видів тварин: 30 – ссавців, 72 – птахів, 1 – земноводних, 6 – плазунів, 21 – риб.

Рослинний світ

На північному заході області проходить межа між Лісостепом та Степом, яка розділяє і флористичні області – Європейську та Паннонсько-Причорноморсько-Прикаспійську, і геоботанічні - Європейсько-Сибірську лісостепову та Європейсько-Азійську степову.

Станом на сьогодні, у структурі земельного фонду переважають сільськогосподарські землі, на яких ведеться активне агровиробництво шляхом вирощування сільськогосподарських культур.

Природна рослинність добре зберіглася переважно на ділянках, непридатних для вирощування сільськогосподарських культур та в межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

У складі флористичних комплексів на ділянках, де збереглася природна рослинність є значна кількість рідкісних і зникаючих видів, занесених до Червоної книги України та Європейського червоного списку. На Миколаївщині зростає 51 вид судинних рослин які занесені до Червоної книги України, в тому числі унікальні ендемічні рослини, що більше ніде в світі не зустрічаються - волошоки перлинна, первинноперлинна та білоперлинна, мерингія бузька, смілка бузька та Ситника, вишня Клокова.

Моніторинг стану атмосферного повітря в області здійснюється «Миколаївський обласний центр з гідрометеорології». На території міста розташовані 4 пости спостереження, які розташовані за адресами:

ПСЗ №1 – вул. Обсерваторна, 1;

ПСЗ №2 – вул. Погранична - пр. Богоявленський;

ПСЗ №3 – вул. 12 Лінія - 7а Повздовжня;

ПСЗ №4 – обласний Палац культури

Пости вимірюють: пил, діоксид сірки, оксид вуглецю – 2 рази на добу; діоксид азоту, оксид азоту, фтористий водень, формальдегід – 4 рази на добу.

Стаціонарні джерела

Внаслідок діяльності людини в атмосферу потрапляє значна кількість забруднюючих речовин, зокрема при спалюванні різних видів палива (для опалення, виробництва електроенергії, під час експлуатації транспортних засобів) та при роботі промислових підприємств.

Актуальною ця проблема є, хоча в області відсутні підприємства хімічної та вугільної промисловості.

2019 року в атмосферне повітря зі стаціонарних джерел забруднення до атмосфери надійшло 3,152 тис. т забруднюючих речовин, що на 144 т, або на 4% більше, ніж у 2018 році.

Крім того, в атмосферу міста від стаціонарних джерел забруднення 2019 року викинуто 0,685 млн т діоксиду вуглецю (парникового газу), який впливає на зміну клімату. У порівнянні з 2018 роком викиди діоксиду вуглецю зменшилися на 15 тис. т, порівняно з 2018 роком.

Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел у регіоні по окремих населених пунктах, тис. т

	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік
Всього по області	15,79	13,89	14,18	13,1	12,07
Всього по населених пунктах	5,908	4,153	3,839	3,383	3,413
у тому числі:					
м. Миколаїв	5,473	3,567	3,329	3,039	3,153

До переліку основних забруднювачів області відносяться 9 підприємств, обсяги викидів від яких перевищують 100 тонн на рік. Кількість цих підприємств становить 2,7% від загальної кількості підприємств, якими надано звіт по формі 2-ТП (повітря). Разом з тим, обсяги викидів цих підприємств становлять 55,5% від обсягів викидів всіх підприємств області та дорівнюють 6,702 тис. т.

Особливо негативно на стан атмосферного повітря впливає перевантаження вугілля, мінеральних добрив, сірки та інших хімічних речовин. При недотриманні технологій дрібні частки сипучих вантажів потрапляють в атмосферу та з вітровими потоками розносяться на значні відстані, що можуть перевищувати розмір санітарно-захисних зон портових господарств. Основними

забруднюючими речовинами є окисли вуглецю, окисли азоту, сірчаний ангідрид, пил. В зоні впливу промислових ділянок, в межах СЗЗ, можливі перевищення ГДК забруднюючих речовин в атмосферному повітрі.

Окрім того, за несприятливих метеорологічних умов потенційно можливе забруднення атмосферного повітря пилом червоного шламу від шламосховищ ТОВ «Миколаївський глиноземний завод». З метою ліквідації та недопущення в подальшому ситуації забруднення атмосферного повітря ТОВ «Миколаївський глиноземний завод» розроблено «Програму комплексних заходів щодо пилепригнічення при експлуатації шламосховищ №1 та № 2 ТОВ «МГЗ».

Згідно вимог дозволу на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами підприємством проводиться моніторинг атмосферного повітря на межі санітарно-захисної зони шламосховищ ТОВ «Миколаївський глиноземний завод». Відповідно до звітів з моніторингу навколишнього природного середовища ТОВ «МГЗ» протягом останніх п'яти років на межі санітарно-захисної зони шламосховища № 2 ТОВ «МГЗ» перевищень гранично допустимих викидів не зафіксовано.

Пересувні джерела

Останнім часом значно збільшилася кількість транспорту на території області. Викиди в атмосферне повітря від транспортних джерел в три, а інколи і в чотири рази перевищують об'єми викидів від стаціонарних джерел.

Основним джерелом забруднення атмосфери є автотранспорт кількість якого щороку збільшується, у тому числі вантажний, неорганізовані джерела викидів – перероблення та перевантаження портових вантажів пунктів, котельні окремих підприємств, підприємства, які у виробництві використовують полімери, а також спалювання сміття та опалого листя.

Викиди автотранспортних засобів особливо небезпечні тому, що здійснюються у безпосередній близькості від тротуарів у зоні активного пішохідного руху.

Значну частину викидів утворює транзитний транспорт. Викиди від автотранспорту особливо небезпечні для здоров'я людини, оскільки потрапляють у повітря в приземному шарі, в зоні дихання людини. Якість повітря може погіршуватись з причини експлуатації технічно зношеного транспорту, сумнівної якості пального, недосконалої організації дорожнього руху, стану дорожнього покриття.

Починаючи з 2016 року згідно із розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16.03.2017 № 175-р статистичні спостереження по викидам забруднюючих речовин від пересувних джерел забруднення атмосферного повітря не здійснюються, тому інформація відсутня.

З метою зменшення викидів в атмосферне повітря від великовантажного автотранспорту заплановано будівництво об'їзної автомобільної дороги в Корабельному районі Миколаєва та у Вітовському районі, яка з'єднає міжнародні траси з підприємствами морегосподарського комплексу.

Стан радіаційного забруднення атмосферного повітря

Радіаційний фон протягом 2019 року не перевищував природного рівня (рівень природного фону < 25 мкР/год)

Радіаційний фон 2019 року, мкР/год

Місяць	Пункт спостереження				
	АМСЦ Миколаїв	Г Первомайськ	М Вознесенськ	М Баштанка	МГ Очакі в
1	2	3	4	5	6
Січень (середньомісячне значення)	13	12	11	12	11
Максимально разовий рівень	17	15	14	13	12
Лютий (середньомісячне значення)	12	13	11	12	11
Максимально разовий рівень	13	17	15	14	15
Березень (середньомісячне значення)	12	13	11	12	11
Максимально разовий рівень	15	16	13	14	14
Квітень (середньомісячне значення)	12	13	11	12	11
Максимально разовий рівень	15	16	13	14	14
Травень (середньомісячне значення)	12	14	11	12	11
Максимально разовий рівень	14	18	14	15	14
Червень (середньомісячне значення)	15	14	11	12	12
Максимально разовий рівень	15	16	13	14	14
Липень (середньомісячне значення)	13	12	11	12	12
Максимально разовий рівень	14	17	13	14	15

Серпень (середньомісячне значення)	12	14	11	12	12
Максимально разовий рівень	14	17	13	14	15
Вересень (середньомісячне значення)	14	15	11	12	12
Максимально разовий рівень	15	18	14	14	14
Жовтень (середньомісячне значення)	14	14	11	12	11
Максимально разовий рівень	13	17	15	14	15
Листопад (середньомісячне значення)	12	14	11	12	11
Максимально разовий рівень	15	18	14	14	14
Грудень (середньомісячне значення)	12	13	11	11	11
Максимально разовий рівень	15	18	14	14	14

Середньорічні концентрації забруднюючих речовин у контрольних створах
Бузького лиману (мг/л)

Місце спостереження за якістю води	Показники складу та властивостей																
	завислі	БСК ₅	мінералізація	сульфати	хлориди	амонійний азот	нітрати	нафтопродукти	ХСК	розчинений кисень	фосфати	цинк	марганець	фториди	залізо	нітри	мідь
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Миколаївський гідрометцентр																	
Гирло р. П.Буг, Бузький лиман	-	-	5,30	609	-	92	120	0,06	-	8,56	110	-	-	-	-	13	-

За останніми даними Миколаївського обласного центру з гідрометеорології у жовтні 2020 року за результатами досліджень спостерігалися такі дані:

- 1) величина солоності в гирлових водах Південного Бугу та Інгулу у жовтні була зафіксована в межах 6,96 – 7,60 ‰.
- 2) протягом місяця перевищення ГДК по вмісту фенолів зафіксовано по всій акваторії області, склавши від 1,5 до 3,5 ГДК.
- 3) перевищення ГДК по вмісту СПАР не спостерігалось.
- 4) перевищення ГДК за вмістом амонійного азоту спостерігалось 13.10.2020 на станції 68 (морський порт), склавши 430 мкг/дм³ (при ГДК 390 мкг/дм³).
- 5) перевищення ГДК за вмістом нітритного азоту зафіксовано 05.10, 13.10, 22.10.20 на станціях 66, 67, 68 (набережна Інгулу, Варварівський мост, морський порт) у межах 26–35 мкг/дм³ (при ГДК 20 мкг/дм³).
- 6) перевищення ГДК за вмістом нафтопродуктів протягом місяця не спостерігалось.

7.) вміст розчиненого кисню протягом місяця на поверхневому горизонті в районах спостережень складав: від 4,62–8,2 мг/дм³ (53–87 % насичення).

До основних джерел появи у природних водах органічних речовин належать: комунальні скиди, скид неочищених дощових вод, промислові стоки (молокопереробна галузь).

Головне навантаження через скиди зворотних вод здійснюється на акваторію Бузького лиману, до якого скидають свої стоки (в тому числі дощові води) 11 підприємств серед яких і найбільший забруднювач водних ресурсів області - МКП «Миколаївводоканал».

Комунальним підприємством, що здійснює найбільший скид недостатньо очищених стоків до водних об'єктів області є МКП «Миколаївводоканал».

Доля скиду зворотних вод згаданого підприємства становить близько 90 % від загального об'єму скидів зворотних вод від усіх підприємств житлово-комунального господарства області.

Очисні споруди каналізації області знаходяться у незадовільному технічному стані та потребують реконструкції і модернізації.

Очисні споруди каналізації (далі ОСК) розташовані біля с. Галицинове Вітовського району на площі 13,7 га. Проектна потужність очисних споруд становить 118,0 тис. м³/добу, фактична – 104,0 тис. м³/добу. Метод очистки стоків – механічний і біологічний. Експлуатуються з 1973 року, частково реконструйовані за проектом збільшення потужності, розробленим в 1985 році.

До структури ОСК входять: приймальна камера, будинок ґрат, 2 предаератора, 3 горизонтальні пісковловлювачі, 4 первинні радіальні відстійники, насосна станція сирого осаду, аеротенк із розосередженим випуском стічних вод, 6 аеротенків - витиснювачів, 3 вторинні радіальні відстійники, прийомний резервуар циркуляційного мулу, блок насосно-повітродувних станцій, мулова насосна станція, цех механічного зневоднювання осаду, 7 мулових майданчиків, адміністративно-лабораторний корпус. Через неефективну очистку каналізаційних стоків МКП «Миколаївводоканал» є головним забруднювачем водних ресурсів області. Обсяг скиду забруднених стічних вод якого становить більше 90 % від загальної кількості скинутих забруднених стоків по області.

За формою 2-ТП (водгосп) МКП «Миколаївводоканал» 2019 року до водних об'єктів скинуто 21,23 млн м³ стічних вод, з яких недостатньо очищених – 19,04 млн м³. Таким чином, 89% від загальної кількості скиду згаданого комунального підприємства становлять забруднені стічні води, що, в свою чергу, негативно впливає на стан водних ресурсів.

Здоров'я населення

Метою медичної політики області є забезпечення безперервної, доступної та якісної медичної допомоги, створення правових, економічних та організаційних умов надання медичних послуг, орієнтація системи охорони здоров'я на людину в умовах реформування, запобігання захворюванням, насамперед інфекційним та хронічним неінфекційним, зниження рівня інвалідизації та смертності населення, забезпечення заходів з профілактики та лікування соціально значимих хвороб.

Здоров'я має важливе значення у житті кожної людини, становить ключовий аспект національної безпеки, визначає можливості досягнення індивідуального і суспільного добробуту та благополуччя, перспективи стійкого розвитку. Збільшення випадків тих чи інших хвороб можна пов'язати з забрудненням навколишнього природного середовища. Несприятливі екологічні умови проживання населення послаблюють імунну систему. Зменшується опір організму хронічним хворобам.

Відповідно до визначених напрямків в Миколаївській області успішно проведено реформування первинної медичної допомоги.

В ході реформ затверджено спроможну мережу надання первинної медичної допомоги у сільській місцевості, яка здатна надавати якісну, комплексну, безперервну та орієнтовану на пацієнта медичну допомогу. Всі заклади первинної мережі перетворені у комунальні некомерційні підприємства (далі – КНП) та розпочали роботу з Національною службою здоров'я України (далі – НСЗУ) з 01.01.2019.

Первинну медичну допомогу населенню надають 35 центрів первинної медико-санітарної допомоги (далі – ЦПМСД) та 1 амбулаторія з надання первинної медико-санітарної допомоги Михайлівської сільської ради, як юридична особа.

До структури ЦПМСД відносяться: 191 амбулаторія ЗПСМ, 128 ФАПів та 131 пункт здоров'я.

Станом на 04.12.2020 з населенням області укладено 826104 декларації, що становить 73,82% населення області (Україна – 73,64%).

В області сформовано та затверджено план спроможних мереж надавачів первинної медичної допомоги з урахуванням перспектив розвитку територій на 5-10 років.

Завершено перехід підприємств, що забезпечують вторинну (спеціалізовану) та третинну (високоспеціалізовану) медичну допомогу населенню на нову систему фінансування. Завершено процес автономізації підприємств охорони здоров'я вторинного та третинного рівнів надання медичної допомоги населенню.

В області створено КНП «Миколаївський обласний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф» (далі – Центр ЕМД), до складу якого

входить 5 станцій екстреної (швидкої) медичної допомоги, яким підпорядковані 4 відділення та 29 пунктів постійного базування бригад екстреної (швидкої) медичної допомоги.

Запроваджено систему «Централь» для інтеграції КНП «Миколаївський обласний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф» Миколаївської обласної ради в єдину систему даних про надання екстреної медичної допомоги.

Апаратно – програмний комплекс оперативно-диспетчерської служби включає автоматизовані робочі місця диспетчерів з приймання екстрених викликів «103». Оснащеність оперативно-диспетчерської служби дає можливість обслуговувати до 1 500 викликів цілодобово.

Центром ЕМД за 2018-2019 роки отримано 25 автомобілів, що дає можливість значно покращити якість та вчасність надання екстреної допомоги населенню Миколаївської області і, в першу чергу, сільському населенню.

Соціально-значимі хвороби

Захворюваність на туберкульоз

Захворюваність на туберкульоз за 9 місяців 2020 року становить – 34,3, за аналогічний період 2019 року – 44,1 на 100 тисяч населення.

Смертність від туберкульозу на 100 тисяч населення становить за 9 місяців 2020 року – 5,7, за 9 місяців 2019 року – 5,1.

Онкологічна захворюваність

Показник онкологічної захворюваності населення області за 9 місяців 2020 року зменшився порівняно з аналогічним періодом минулого року і становить: 2020 рік – 232,4, 2019 рік – 288,7 на 100 тисяч населення.

Рівень смертності від злоякісних новоутворень за 9 місяців 2020 року також зменшився і становить: 2020 рік – 93,2, 2019 рік – 118,5 на 100 тисяч населення.

Дорічна летальність хворих із злоякісними новоутвореннями становить за 9 місяців 2020 року – 18,2%, за 9 місяців 2019 року – 19,2%.

Захворюваність на ВІЛ/СНІД

Показник захворюваності на ВІЛ/СНІД за 9 місяців 2020 року становить 47,8, за 9 місяців 2019 року – 49,0 на 100 тисяч населення.

Показник смертності від СНІДу за 9 місяців 2020 року зменшився порівняно з аналогічним періодом минулого року і становить: за 9 місяців 2020 року – 7,6, за 9 місяців 2019 року – 9,3 на 100 тисяч населення.

Серед актуальних проблем медичної галузі також є:

недостатнє забезпечення медичними кадрами на всіх рівнях медичної допомоги;

недостатній рівень доступності та якості медичного обслуговування у сільській місцевості;

недостатня мережа закладів охорони здоров'я, в яких функціонують паліативні ліжка;

низька забезпеченість імунізації серед всіх вікових груп для максимального захисту від контрольованих інфекцій;

необхідність оптимізації системи громадського здоров'я області;

застаріла матеріально-технічна база та потреба у дооснащенні закладів охорони здоров'я області сучасним медичним обладнанням;
потреба у впровадженні енергозберігаючих заходів, термосанації закладів охорони здоров'я області.

Цілі та пріоритети подальшої роботи:

забезпечення реалізації права громадян на отримання медичних послуг відповідно до Закону України від 19 жовтня 2017 року «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення», зокрема:

екстреної медичної допомоги; первинної медичної допомоги; вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги; третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги; паліативної медичної допомоги; медичної реабілітації; медичної допомоги дітям до 16 років; медичної допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами.

IV. Характеристика стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень)

Опис факторів довкілля, які ймовірно зазнають впливу з боку планованої діяльності:

Повітряне середовище

До основних антропогенних джерел забруднення атмосфери належать: експлуатація мереж газопроводів, промислові підприємства, всі види транспорту.

Однією з основних причин забруднення атмосферного повітря є ремонтні роботи на мережах газопроводів, використання видів палива, які призводять до викидів забруднюючих речовин у більших обсягах. Значно впливає на забруднення атмосфери відсутність установок по вловлюванню газоподібних сполук. Протягом 2018 року в атмосферу надійшло 13,098 тис. т забруднюючих речовин від стаціонарних джерел забруднення, що на 1,08 тис. т менше, ніж за 2017 рік. У розрахунку на 1 км² території області припадає майже 0,533 т викинутих в атмосферу забруднюючих речовин, а на одну особу 11,5 кг.

Аналізуючи показники забруднення повітряного басейну, що включає обсяг викидів шкідливих речовин стаціонарних джерел забруднення потрібно відмітити зменшення загальної кількості викидів в атмосферне повітря в 2018 році у порівнянні з минулим роком, що склало 92,4 %. До основних антропогенних джерел забруднення атмосфери належать: експлуатація мереж газопроводів, промислові підприємства, всі види транспорту. Однією з основних причин забруднення атмосферного повітря є ремонтні роботи на мережах газопроводів, використання видів палива, які призводять до викидів забруднюючих речовин у більших обсягах. Значно впливає на забруднення атмосфери відсутність установок по вловлюванню газоподібних сполук, а саме: діоксиду сірки, діоксиду азоту, оксиду вуглецю, летючих органічних сполук та інших. Скорочення обсягів викидів в атмосферне повітря відбулось у містах: Миколаїв (-0,29 тис. т), Очаків (-0,073 тис. т), Южноукраїнськ (-0,051 тис. т), Вознесенськ (-0,044 тис. т) та районах області: Вітовському (-0,26 тис. т), Баштанському (-0,219 тис. т),

Снігурівському (-0,158 тис. т), Доманівському (- 0,108 тис. т), Веселинівському (- 0,066 тис. т), Вознесенському (-0,065 тис. т). Збільшення обсягів викидів в атмосферне повітря відбулось у: м. Первомайськ (+0,0008 тис. т), а також у Миколаївському (+0,314 тис. т), Врадіїському (+0,023 тис. т), Новобузькому (+0,013 тис. т) та Казанківському (+0,009 тис. т) районах.

Основним джерелом забруднення атмосфери населених пунктів були автотранспорт, кількість якого щороку збільшується, котельні окремих підприємств, підприємства, які у виробництві використовують полімери, а також спалювання сміття та опалого листя.

Клімат та мікроклімат.

До основних потенційних негативних наслідків зміни клімату, що можуть проявлятися у Миколаївській області, належать більшість з таких, що є характерними для України. Негативні наслідки в першу чергу стосуватимуться сільського господарства за рахунок збільшення посух, зменшення рівня опадів влітку, більш різких пікових температур (від'ємної взимку і плюсової влітку), що негативно позначатиметься на кількостях врожаю, буде вимагати значних інвестицій у заходи з адаптації до змін клімату (наприклад, в технології зрошування, роботу над створення стійких до перепадів температури видів, тощо). В цілому, можуть спостерігатись значні зміни сезонних явищ, наприклад ранній початок цвітіння рослин, а потім різкі похолодання. Що негативно впливатиме як на господарські культури, так і на всі екосистеми в цілому. Посухи та спека, зменшення кількості опадів влітку також сприятимуть збільшенню частоти лісових пожеж та опустелюванню. Загроз для біологічного різноманіття через зміни клімату проявлятимуться у вигляді зменшення кількості корисних видів, зміни складу лісу та фауни, деградації ґрунтів та зміну видового складу ґрунтової флори і фауни. Разом з цим область може також постраждати з високою ймовірністю внаслідок підняття рівня Чорного і Азовського морів, що викликає проблему підтоплення територій. Така ситуація може призвести також до проблеми забезпечення водними ресурсами, в тому числі питною водою.

Водне середовище

Збільшення техногенного та антропогенного навантаження на водні об'єкти може привести до забруднення поверхневих та підземних вод. Основним чинником цього впливу є неефективна робота очисних споруд. На території Миколаївської області скид зворотних вод у водні об'єкти здійснюють 18 водокористувачів, з яких із перевищенням встановлених нормативів якості зворотних вод, стоки скидають 8 (44%) водокористувачів – підприємства комунальної сфери. Внаслідок тривалої експлуатації каналізаційних систем стан більшості мереж та каналізаційних очисних споруд є незадовільним, тому потребують першочергового оновлення, як і очисні споруди промислових підприємств.

Геологічне середовище та ґрунти

Сільськогосподарське освоєння території Миколаївської області надзвичайно високе (76,8 %). Всі землі потребують захисту та охорони від

негативних процесів, забруднення й погіршення екологічного стану. Природні та кліматичні умови області сприятливі для інтенсивного високоефективного розвитку сільського господарства.

Сільське господарство – одна з найважливіших галузей матеріального виробництва області. Площа сільськогосподарських угідь області майже 2 млн.га.

За даними Головного управління Держгеокадастру у Миколаївській області загальна площа порушених земель за станом на 01.01.2019 року становить 3103,7015 га, відпрацьованих земель – 1257,1697 га. Площа деградованих земель в Миколаївській області станом на кінець 2018 року склала 246,40 тис.га. Потребують консервації 44,72 тис.га 25 деградованих земель, а також 4,56 тис.га малопродуктивних земель. Визначити фактичну площу малопродуктивних та деградованих земель в розрізі державної та приватної власності, непридатність їх для вирощування сільськогосподарських культур та необхідність їх заліснення, можливо тільки при проведенні землевпорядних робіт з інвентаризації земель та їх ґрунтового обстеження.

Природні умови Миколаївської області визначили широкий розвиток та різноманітність екзогенних геологічних процесів (ЕГП). Роботи з моніторингу поширення та розвитку ЕГП на території Миколаївської області проводяться на підставі геологічного завдання, виданого Державною геологічною службою України для геологічного обґрунтування проти-зсувних заходів, геологічного забезпечення на регіональному рівні Урядової інформаційно - аналітичної системи надзвичайних ситуацій. Визначення можливого розвитку надзвичайних ситуацій від екзогенних геологічних процесів (далі – ЕГП) на об'єктах господарчої інфраструктури проводилося шляхом інспекційних виїздів.

Загалом обстежено близько 40 небезпечних ділянок з загрозою 18 об'єктам господарювання від ЕГП, серед яких більшість об'єктів регіонального рівня, розташованих в основному на техногенно навантажених ділянках узбережжя Чорного моря (бази відпочинку, санаторії).

Вплив ЕГП на господарські об'єкти та населені пункти Миколаївської області, які були обстежені у 2018 році:

1. Березанський район: у 3.0 км на північний захід від с. Рибаківка, бази відпочинку «Колос-1», «Колос-2», «Янтарь», на узбережжі Чорного моря: відбуваються активні зсувні деформації з загрозою руйнування будівель легкого типу на ділянці бази відпочинку «Колос-1», руйнування підпірної стінки, 12 нічних ліхтарів, 10 котеджів, 4-х сходів, 4-х бетонних дренажних колодязів.

2. Очаківський район: м. Очаків, СБО «Очаків», база відпочинку «Ольвія», узбережжя Чорного моря: спостерігається руйнування бетонних блоків спуску, де проходить трубопровід СБО та існує загроза руйнування ділянки бази відпочинку «Ольвія» (зсувні деформації, абразія, суфозія); м. Очаків, вул. Цокурєнка №199-201, база відпочинку «Акваторія», узбережжя Чорного моря: загроза руйнування ділянки 3-х поверхневого готелю, бетонних блоків зливової каналізації, залізних сходів в результаті абразії, зсувних деформацій.

3. Вітовський район: у 2 км на південь від с. Лупареве, на лівому схилі бузького лиману, старий цвинтар: відбувається активна абразія з обвалом ділянки цвинтаря та руйнування могил.

Утворення відходів

Застарілі технології виробництва та обладнання, висока енергоємність та матеріалоємність економіки області спричиняють утворення значної кількості відходів.

За статистичними даними в м. Миколаєві та Миколаївській області обсяг утворення відходів за 2019 рік становить 2327,3 тис. т відходів, що на 3,4 % більше порівняно з 2018 р., у т.ч. від економічної діяльності підприємств та організацій – 2177,4 тис. т (на 4,8 % менше), у домогосподарствах – 149,9 тис. т (на 22,5 % більше).

Із загальної кількості утворених відходів протягом 2019 року утилізовано, оброблено (перероблено) 61,2 тис. т відходів, на рівні попереднього року. Частка відходів, які були утилізовані, оброблені (перероблені), у загальному обсязі утворених відходів становила 2,6 %.

Для поводження з відходами на підприємствах області функціонувало 9 установок для утилізації (перероблення) відходів загальною потужністю 911,197 тис. т/рік, та 9 – для спалювання відходів з метою теплового перероблення (655 т/рік).

Протягом 2019 року, підприємствами регіону утилізовано, оброблено (перероблено) 5,4 тис. т відходів I-III класів небезпеки. Відходи I класу небезпеки не оброблялися, а в кількості 30,706 т були передані спеціалізованим підприємствам на утилізацію. Відходи II класу небезпеки утилізовано в кількості - 135,964 т, передано для утилізації – 481,496 т. Відходів III класу небезпеки утилізовано – 5,2 тис. т, переданих на утилізацію – 16,7 тис.т.

Станом на 01.01.2020 на полігоні накопичено 10,3 млн. т твердих побутових відходів при проектній потужності полігону – 10,9 млн. т., таким чином, потужність полігону вичерпано на 94%.

Актуальні проблеми:

відсутність на території області сміттєсортувальних та сміттєпереробних підприємств з переробки твердих побутових відходів та роздільного збирання відходів, в тому числі небезпечних;

незначна кількість на території області підприємств, що мають потужності та мають ліцензію на здійснення операцій у сфері поводження з небезпечними відходами, в тому числі, що здійснюють утилізацію ртутьвмісних відходів;

високий рівень утворення відходів та низькі показники їх використання як вторинної сировини, в зв'язку з чим в промисловості та комунальному секторі нагромаджуються значні обсяги твердих відходів, з яких лише незначна частина застосовується як вторинні матеріальні ресурси, решта потрапляють на звалища.

Рослинний та тваринний світ, об'єкти природно-заповідного фонду

Біологічне різноманіття втрачається під час забудов, розорювання землі, меліорації, спорудження водосховищ, створення мереж транспортної інфраструктури та здійснення інших видів господарської діяльності. Скорочуються території, зайняті природною рослинністю, що призводить до виникнення загрози втрати гено - та ценофонду. Екологічними проблемами, що пов'язані із негативними впливами антропогенних чинників на структурні елементи екомережі, біо- та ландшафтне різноманіття, є: 28 - екстенсивне ведення

сільського господарства; - екологічно необґрунтоване використання земель; - здійснення постійних весняних та осінніх палів сухої рослинності, що призводить до порушення місцезнаходжень, збіднення біорізноманітності; - забруднення водойм органікою та порушення гідрорежиму річок на багатьох ділянках призводить до «цвітіння води», що негативно позначається на гідробіонтах та в цілому рибних запасах; - нераціональна технологія обробітку ґрунтів; - розпаювання добре збережених природних територій із подальшим їх використанням у якості сільськогосподарських угідь; - самозахоплення земель і їх господарське перетворення. Відсоток заповідності Миколаївської області становить 3,14 % від загальної площі області, що нині – один із найнижчих показників по Україні. Згідно Стратегії розвитку Миколаївської області на період до 2020 року, затвердженою рішенням обласної ради від 16.04.2015 № 9 передбачено збільшення площі природно-заповідного фонду області до рівня 8,9%. Площа природно-заповідного фонду Миколаївської області недостатня для збереження цінних природних комплексів на її території, однак через значну господарську освоєність земель області її збільшення пов'язане з численними проблемами, в тому числі в процесі погодження створення нових територій та об'єктів ПЗФ. Станом на сьогодні, для збереження біологічного та ландшафтного різноманіття в області ведуться постійні роботи щодо збільшення площі природно-заповідного фонду області, наявні розроблені проекти створення нових об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення, що знаходяться в стадії погодження.

SWOT-аналіз

З метою визначення сильних та слабких сторін, можливостей і загроз впровадження Програми економічного і соціального розвитку Миколаївської області на 2021 рік та вибору оптимальних шляхів розвитку території з урахуванням екологічних аспектів проведений SWOT-аналіз (аналіз сильних і слабких сторін, загроз), що наведений нижче. SWOT-аналіз полягає у виявленні сильних (Strength) і слабких (Weakness) сторін внутрішнього середовища об'єкта дослідження, можливостей (Opportunities) і загроз (Threats) зовнішнього середовища, а також встановлення зав'язків між ними. Результати SWOT-аналізу дають можливість приймати зважені проектні та управлінські рішення при детальному плануванні територій та діяльності.

Оцінка стану довкілля території, яка може зазнати ймовірного впливу при реалізації детального плану

Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Природні умови для створення нових та розширення існуючих об'єктів природно- заповідного фонду.	1. Відсутність сміттесортувальних та сміттєпереробних підприємств з переробки твердих побутових відходів та роздільного збирання відходів, в тому числі небезпечних на території області.
1. Відсутність сміттесортувальних та сміттєпереробних підприємств з заповідного фонду.	2. Відсутність достатньої матеріальної
2. Розповсюджені поклади будівельних	

корисних копалин 3. Наявність в регіоні діючої природоохоронної програми, певний досвід їх розробки та впровадження. 4. В області створені умови для використання в якості палива відходів сільськогосподарського виробництва. 5. Значний рекреаційний потенціал регіону. 6. Відсутність скиду стічних вод у водні без очистки. 7. Відсутність в області підприємств хімічної та вугільної промисловості сприяє зменшенню техногенного навантаження на атмосферне повітря. Показники забруднення атмосфери області нижчі середніх по Україні. переробки твердих побутових відходів та роздільного збирання відходів в тому числі небезпечних на території області.	бази у сфері поводження з відходами. 3. Недостатнє фінансування природоохоронних заходів у сфері поводження з відходами, реконструкції та будівництва комунальних очисних споруд каналізації, будівництва об'їзних доріг та створення умов для використання водного транспорту. 4. Низький рівень заповідності області. 5. Низька водозабезпеченість. 6. Висока ступінь розораності земель. 7.Зношеність потужностей комунальних очисних споруд та каналізаційних мереж. 8. Відсутність об'їзних доріг переходів та мостових переходів у населених пунктах області.
Можливості	Загрози
1. Створення сприятливих умов для залучення інвестицій у сфері поводження з відходами, реконструкції та будівництва комунальних очисних споруд каналізації, будівництва об'їзних доріг та створення умов для використання водного транспорту. 2. Створення нових об'єктів природно-заповідного фонду. 3. Фінансова підтримка екологічних програм інвесторами. 4. Розвиток і удосконалення технологій знешкодження, переробки, утилізації та іншого використання відходів. 5. Інвестиційна привабливість окремих видів господарської діяльності, пов'язаних з використанням та/або переробкою відходів	1.Високий рівень утворення відходів та низькі показники їх використання як вторинної сировини. 2. Зниження флори та фауни водних об'єктів, в першу чергу річки Інгулець. 3. Забруднення навколишнього природного середовища при розробці родовищ корисних копалин. 4. Деградація та порушення цілості ландшафтів. 5. Забруднення довкілля промисловими та побутовими. відходами, небезпечними хімічними речовинами. 6. Наявність на території області об'єктів підвищеної небезпеки: магістрального аміакопроводу «Тольятті-Одеса» довжиною 166км; ДП НАЕК «Енергоатом» ВП «Южно-Українська АЕС»

V. Екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються документа державного планування, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом

1. Незадовільний технічний стан каналізаційних очисних споруд

Однією із головних причин такого становища є те, що очисні споруди та каналізаційні мережі, які у більшості побудовані 30-40 років тому, є морально та фізично застарілими, частина з них знаходиться в аварійному стані.

Через неефективне очищення каналізаційних стоків, протягом останніх років МКП «Миколаївводоканал» є одним з головних забруднювачів водних об'єктів області, обсяг скиду забруднених стічних вод якого становить більшу частину загальної кількості скинутих забруднених стоків по області.

Система каналізації не задовольняє потужностям області, і як наслідок, стоки після очищення на очисних спорудах каналізації скидаються як недостатньо очищені.

2. Проблема видалення, захоронення та переробки твердих побутових відходів

Захоронення твердих побутових відходів здійснюється на полігоні ТПВ, який експлуатується з 1972-го року. Розрахунковий термін експлуатації - 50 років.

За станом на 01.01.2020 на міському полігоні накопичено 10,3 млн. т твердих побутових відходів, проте проектна потужність полігону - 10,9 млн. т. Площа - 37,93 га.

Потужність полігону вичерпана на 98 %, в зв'язку з чим вкрай необхідне будівництво нових сучасних потужностей сміттесортування та сміттєпереробки, впровадження роздільного збору сміття та збільшення обсягів використання вторинної сировини.

Вирішення проблеми видалення, захоронення та переробки твердих побутових відходів є важливою ланкою в системі заходів щодо покращення екологічного стану, оскільки щорічне утворення ТПВ постійно зростає.

Серйозною залишається проблема стихійних звалищ у місті. Стихійні сміттєзвалища утворюються населенням, в основному, на околицях населеного пункту, де відсутні дороги з твердим покриттям, наявні локальні природні пониження. Локальні скупчення побутового сміття спостерігаються на високих прибережних схилах у тих місцях, де забудова розміщена вище від рівня схилів. В окремих ділянках спостерігається накопичення будівельного сміття у перемішку із ґрунтом.

Необхідно перспективне вирішення питання будівництва нового сучасного полігону поводження з твердими побутовими відходами з технологіями сміттесортування та сміттєпереробки і впровадження роздільного збору сміття.

3. Очищення та реконструкція Жовтневого водосховища

Жовтнєве водосховище було збудоване у 1956-му році і використовувалось як основне джерело для водопостачання міста Миколаєва з часу вводу в дію очисних споруд у 1958-му році.

Основні параметри водосховища при максимальному об'ємі - 31,0 млн. м³,

довжина - 4,2 км, ширина - 1,9 км, глибина- 19,4 м. Водосховище поповнювалось водою з Інгулецької зрошувальної системи. По каналу транспортувалась змішана вода річок Інгулець та Дніпра. Дніпровська вода подавалась зворотнім потоком по руслу р. Інгулець.

Починаючи з 1979-го року, коли була введена вдію перша нитка водоводу Дніпро-Миколаїв, водосховище виконувало роль резервного джерела водопостачання.

Після остаточної добудови другої нитки водоводу Дніпро-Миколаїв у 2002- му році, питома частина води з водосховища у загальному об'ємі води, що подавалась на очисні споруди, стала складати не більше 3,0-4,0 %.

Внаслідок незначних об'ємів відбору, а також неповного заповнення водосховища (з 2002-го року заповнення здійснювалось до об'ємів 18,0-22,0 млн. м³), значно погіршилась якість води.

Незадовільні показники якості підтверджувались результатами аналізів як відомчої лабораторії, так і контролюючих органів. Це пояснювалось значним ростом фіто- і зоопланктону з періодичним замором риби внаслідок зниження вмісту розчиненого кисню у воді.

Береги водосховища замулились та вкрились вищою водною рослинністю. Також необхідно зазначити, що щорічно, шляхом випаровування з водного дзеркала та фільтрації втрачалось до 7,0 млн. м³ води, а ці втрати відносились до експлуатаційної діяльності і були враховані розрахунками до діючих на той час тарифів.

Згідно водогосподарському паспорту Жовтневого водосховища у розділі гідрогеологічних характеристик зазначено, що проектний термін замулення складає 50 років. Тому було прийняте рішення з 2007-го року вивести даний об'єкт у капітальний ремонт.

З різних причин, в основному через відсутність фінансування, наміри по відновленню водосховища не були реалізовані.

За даними МКП «Миколаївводоканал» існує нагальна необхідність реконструкції Жовтневого водосховища і використання його у якості резервного джерела водопостачання міста.

VI. Зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються документа державного планування, а також шляхи врахування таких зобов'язань підчас підготовки документа державного планування

З метою виконання міжнародних зобов'язань України та транспозиції Директив ЄС у Верховній Раді України було зареєстровано та ухвалено Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку», що регулює відносини у сфері стратегічної екологічної оцінки документів державного планування та доповнює процедури розроблення і затвердження документів державного планування, в тому числі детального плану території, і частині забезпечення їх стратегічної екологічної оцінки.

Міжнародні зобов'язання України у сфері стратегічної екологічної оцінки встановлені до виконання такими міжнародними документами, як:

Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Оргуська конвенція) ратифікована Законом України від 06.07.1999 № 832-XIV;

Протокол про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Протокол про СЕО) ратифікований Законом України від 01.07.2015 № 562-VIII.

Відносини у галузі охорони навколишнього природного середовища в Україні регулюються Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища», Законом України «Про атмосферне повітря», Законом України «Про відходи», Законом України «Про природно-заповідний фонд України», Земельним Кодексом України, Водним Кодексом України, Лісовим Кодексом України, Кодексом України про надра та іншим спеціальним законодавством.

Шляхи реалізації зобов'язань міжнародного та державного рівнів у сфері охорони довкілля при розробці детального плану території передбачають:

Проведення громадського обговорення у процесі стратегічної екологічної оцінки проекту державного планування шляхом оприлюднення Програми економічного і соціального розвитку Миколаївської області на 2021 рік, в тому числі розділу щодо охорони навколишнього природного середовища (Звіт про стратегічну екологічну оцінку) на офіційному веб-сайті замовника –департаменту економічного розвитку та регіональної політики облдержадміністрації - з метою одержання та врахування зауважень та пропозицій громадськості (надання письмових зауважень, пропозицій, електронних звернень, проведення громадські слухань тощо). Усі зауваження і пропозиції до проекту документа державного планування та звіту про стратегічну екологічну оцінку, одержані протягом встановленого строку, підлягають обов'язковому розгляду замовником.

За результатами розгляду замовник враховує одержані зауваження і пропозиції або мотивовано їх відхиляє. Пропозиції і зауваження, подані після встановленого строку, не розглядаються.

Замовник забезпечує розміщення повідомлення та доступ до проекту документа державного планування і звіту про стратегічну екологічну оцінку протягом усього строку громадського обговорення.

При розробці звіту зі стратегічної екологічної оцінки врахована пріоритетність вимог екологічної безпеки, в тому числі обов'язковість додержання екологічних стандартів, нормативів та лімітів використання природних ресурсів (грунтів, атмосферного повітря, водного середовища, поводження з відходами виробництва та споживання тощо) при здійсненні господарської діяльності.

Відповідно до Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» та нормативно-правової бази України документ державного планування повинен враховувати ряд зобов'язань:

- пріоритетність вимог екологічної безпеки, обов'язковість додержання екологічних стандартів, нормативів та лімітів використання природних ресурсів;
- виконання ряду заходів, що гарантують екологічну безпеку середовища для життя і здоров'я людей, а також запобіжний характер заходів щодо охорони

навколишнього природного середовища;

- проектне спрямування на збереження просторової та видової різноманітності та цілісності природних об'єктів і комплексів;

- узгодження екологічних, економічних та соціальних інтересів суспільства на основі поєднання міждисциплінарних знань екологічних, соціальних, природничих і технічних наук та прогнозування стану навколишнього природного середовища;

- забезпечення загальної доступності матеріалів генеральних планів населених пунктів, звіту СЕО відповідно до вимог Закону України «Про доступ до публічної інформації»;

- надання інформації щодо обґрунтованого нормування впливу планової діяльності на навколишнє природне середовище;

- оцінка ступеню антропогенної змінності територій, сукупної дії факторів, що негативно впливають на екологічну ситуацію;

- використання отриманих висновків моніторингу та комплексу охоронних заходів об'єкту для виконання можливостей факторів позитивного впливу на охорону довкілля.

Для вирішення актуальних питань сьогодення та розв'язання глобальних екологічних проблем, а також з метою інтеграції держави до світового співтовариства Україна активно співпрацює з міжнародними організаціями в сфері охорони навколишнього природного середовища.

Основними напрямками співробітництва на міжнародному рівні є:

- охорона біологічного різноманіття;
- охорона транскордонних водотоків і міжнародних озер;
- зміна клімату;
- охорона озонового шару;
- охорона атмосферного повітря;
- поводження з відходами;
- оцінка впливу на довкілля.

Основними аспектами Програми, що потребують оцінки, є рішення щодо функціонального використання території з урахуванням принципів охорони біологічного та ландшафтного різноманіття, які визначені низкою міжнародних зобов'язань. Міжнародні обов'язки Україна взяла на себе, підписавши більш ніж 50 міжнародних багатосторонніх угод, які стосуються збереження та збалансованого використання біорізноманіття, серед яких:

Конвенція про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі, започаткована в 1979 році в м. Берн, до якої Україна приєдналась в 1996 році (Бернська конвенція);

Конвенція про біологічне різноманіття, яка була започаткована у 1992р. в м. Ріо-де-Жанейро та ратифікована Україною в 1994 році;

Конвенція про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення, головним чином, як середовище існування водоплавних птахів, започаткована в 1971 році в м. Рамсар, до якої Україна приєдналась в 1996 році (Рамсарська конвенція);

Конвенція про збереження мігруючих видів диких тварин, започаткована в

1979 році в м. Бонн, до якої Україна приєдналась в 1999 році (Боннська конвенція);

Рамкова конвенція ООН про зміну клімату, започаткована в 1992 році та ратифікована Україною в 1996 році;

Європейська конвенція про охорону археологічної спадщини, започаткована в 1992 році в Валлетта, ратифікована Україною в 2003 році.

Збереження природи в Україні має бути на європейському рівні. Стійкість природи до негативного впливу людини вичерпується, відбуваються зміни, які негативно впливають на рівень життя і здоров'я людей.

На виконання Бернської конвенції державами-членами створена мережа територій особливого природоохоронного значення – мережа NATURA 2000 (країни ЄС) та Emerald Network (країни Європи і деякі країни Африки). Смарагдова мережа (Emerald Network) включає в себе 3500 об'єктів, важливих для збереження біорізноманіття, з них 271 об'єктів розташовані на території України. Смарагдова мережа України є українською частиною Смарагдової мережі Європи, розробляється з 2009 року, в листопаді 2016 року було затверджено першу версію Смарагдової мережі для України, яка займала близько 10 % території України і в основному складалась з існуючих територій природно- заповідного фонду.

Стосовно дотримання міжнародних зобов'язань по іншим напрямкам співробітництва, таким як зміна клімату, охорона озонового шару, поводження з відходами та іншим, слід зазначити, що вони не мають прямого відношення до головних цілей та завдань Програми. Дотримання вищезазначених зобов'язань може бути реалізоване в сфері науково-технічних розробок, вибору технічно-конструкторських рішень при проектуванні певних об'єктів та споруд, видання певних нормативно-правових актів та державних стандартів в різних галузях господарської діяльності.

Проте, слід зазначити, що більшість заходів, визначених містобудівною документацією в частині розвитку систем комунальної інфраструктури, поводження з відходами, пропонують впровадження сучасних дружніх до оточуючого середовища технологій, що відповідає загальносвітовим принципам охорони довкілля та сприяє дотриманню міжнародних зобов'язань в даній сфері.

За результатами проведеного аналізу можна зробити висновок, що Програма економічного і соціального розвитку Миколаївської області на 2021 рік відповідає вимогам діючого законодавства та враховує цілі соціальної, економічної і екологічної політики, встановлених на національному та регіональному рівнях.

Шляхи виконання зобов'язань у сфері охорони довкілля можливо визначити лише частково, у частині запропонування заходів, які сприяють поліпшенню екологічних характеристик стану повітря, ґрунту, підземних та поверхневих вод території та можуть бути вжиті для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків впровадження проектованої діяльності на довкілля.

VII. Опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, у тому числі вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (1, 3-5 та 10-15 років відповідно, а за необхідності - 50-100 років), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків

Згідно «Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування», затверджених Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України № 296 від 10.08.2018, у даному розділі описуються наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення - будь-які ймовірні наслідки для флори, фауни, біорізноманіття, ґрунту, клімату, повітря, води, ландшафту (включаючи техногенного), природних територій та об'єктів, безпеки життєдіяльності населення та його здоров'я, матеріальних активів, об'єктів культурної спадщини та взаємодія цих факторів.

За походженням екологічний вплив може бути первинним, тобто безпосередньо пов'язаним з впливом проекту на екосистему (забруднення атмосфери при будівництві та експлуатації продуктами згорання палива та викидами пилу при проведенні земляних робіт і переміщенні автотранспорту в межах будмайданчику) і вторинним, що є наслідком первинних змін в екосистемі. Вторинні наслідки пряма повна або часткова зміна елементу навколишнього середовища, яка призведе до руйнування, зміни навколишнього середовища (наприклад, забруднення природних місць проживання нанесе шкоду видам фауни, які залежать від цього середовища проживання).

Під кумулятивними впливами розуміється сукупність впливів від реалізації планованої діяльності та інших, що існують або плануються в найближчому майбутньому, видів людської діяльності, які можуть призвести до значних негативних або позитивних впливів на навколишнє середовище або соціально-економічні умови, і які б не виявилися в разі відсутності інших видів діяльності, крім самої планованої діяльності.

Кумулятивні ефекти можуть виникати з незначних за своїми окремими діями факторів, які, працюючи разом протягом тривалого періоду часу поступово накопичуючись, підсумовуючись згодом в одному і тому ж районі, можуть викликати значні наслідки. Акумуляція впливів відбувається в тому випадку, коли антропогенний вплив або інші фізичні або хімічні впливи на екосистему протягом часу перевершують її можливість їх асиміляції або трансформації.

Оцінка величини і значимості впливів

Чи може затвердження документу державного планування та, в подальшому, реалізація планованої діяльності спричинити:	Негативний вплив		
	Так	Ймовірно	Ні
1	2	3	4

Повітря				
1.	Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел		+	
2.	Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел		+	
3.	Погіршення якості атмосферного повітря		+	
4.	Появу джерел неприємних запахів			+
5.	Зміни повітряних потоків, вологості, температури або ж будь-які локальні чи регіональні зміни клімату			+

Водні ресурси				
6.	Збільшення обсягів скидів у поверхневі води		+	
7.	Будь-які зміни якості поверхневих вод (зокрема таких показників, як температура, розчинений кисень, прозорість, але не обмежуючись ними)		+	
8.	Значне зменшення кількості вод, що використовуються для водопостачання населенню			+
9.	Збільшення навантаження на каналізаційні системи		+	
10.	Появу загроз для людей і матеріальних об'єктів, пов'язаних з водою (зокрема таких, як паводки або підтоплення)			+
11.	Зміни напрямів і швидкості течії поверхневих вод або зміни обсягів води будь-якого поверхневого водного об'єкту		+	
12.	Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону			+

13.	Зміни напряму або швидкості потоків підземних вод			+
14.	Зміни обсягів підземних вод (шляхом відбору чи скидів або ж шляхом порушення водоносних горизонтів)		+	
15.	Забруднення підземних водоносних горизонтів			+

Відходи				
16.	Збільшення кількості утворюваних твердих побутових відходів		+	
17.	Збільшення кількості утворюваних чи накопичених промислових відходів IV класу небезпеки		+	
18.	Збільшення кількості відходів I-III класу небезпеки		+	

19.	Спорудження еколого-небезпечних об'єктів поводження з відходами			+
20.	Утворення або накопичення радіоактивних відходів			+
Геологічне середовище та земельні ресурси				
21.	Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару		+	
22.	Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів		+	
23.	Зміни в топографії або в характеристиках рельєфу			+
24.	Появу нових екзогенно-геологічних процесів та розвиток старих			+
25.	Суттєві зміни в структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці використання земель		+	
26.	Виникнення конфліктів між ухваленими цілями ДПТ та цілями місцевих громад			+
Біорізноманіття та рекреаційні зони				
27.	Негативний вплив на об'єкти природно-заповідного фонду (зменшення площ, початок небезпечної діяльності у безпосередній близькості або на їх території тощо)			+
28.	Зміни у кількості видів рослин або тварин, їхній чисельності або територіальному представництві		+	
29.	Порушення або деградацію середовищ існування диких видів тварин		+	
Екологічне управління та моніторинг				
30.	Послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки			+
31.	Погіршення екологічного моніторингу			+
32.	Усунення наявних механізмів впливу органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження			+
33.	Стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей виробництва			+
Клімат				
34.	Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел		+	
35.	Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел		+	

36.	Кліматичні зміни (довгострокові зміни погодних умов та середньої температури)			+
-----	---	--	--	---

VIII. Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування

Основними принципами охорони навколишнього природного середовища є:
 пріоритетність вимог екологічної безпеки, обов'язковість додержання екологічних стандартів, нормативів та лімітів використання природних ресурсів при здійсненні господарської, управлінської та іншої діяльності;

гарантування екологічно безпечного середовища для життя і здоров'я людей;

запобіжний характер заходів щодо охорони навколишнього природного середовища;

екологізація матеріального виробництва на основі комплексності рішень у питаннях охорони навколишнього природного середовища, використання та відтворення відновлюваних природних ресурсів, широкого впровадження новітніх технологій;

збереження просторової та видової різноманітності і цілісності природних об'єктів і комплексів;

науково обґрунтоване узгодження екологічних, економічних та соціальних інтересів суспільства на основі поєднання міждисциплінарних знань екологічних, соціальних, природничих і технічних наук та прогнозування стану навколишнього природного середовища;

обов'язковість оцінки впливу на довкілля;

гласність і демократизм при прийнятті рішень, реалізація яких впливає на стан навколишнього природного середовища, формування у населення екологічного світогляду;

науково обґрунтоване нормування впливу господарської та іншої діяльності на навколишнє природне середовище;

безоплатність загального та платність спеціального використання природних ресурсів для господарської діяльності;

компенсація шкоди, заподіяної порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища;

вирішення питань охорони навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів з урахуванням ступеня антропогенної змінності територій, сукупної дії факторів, що негативно впливають на екологічну обстановку;

поєднання заходів стимулювання і відповідальності у справі охорони навколишнього природного середовища;

вирішення проблем охорони навколишнього природного середовища на основі широкого міждержавного співробітництва;

встановлення екологічного податку, рентної плати за спеціальне

використання води, рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів, рентної плати за користування надрами відповідно до Податкового кодексу України.

Заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних впливів від впровадження Програми ґрунтуються на впливах, оцінених у попередніх розділах звіту, загальному всеукраїнському досвіду діяльності в подібних умовах та вимогах чинного законодавства. Однак, такі заходи – це загальні рекомендації щодо усунення негативних наслідків, тоді як детальні заходи повинні розглядатися в кожному конкретному випадку під час реалізації конкретних заходів і проектів, а також в процесі надання екологічних дозволів, проведення стратегічної екологічної оцінки та оцінки впливу на довкілля планованої діяльності.

Складова довкілля	Заходи для зменшення негативних заходів
1	2
Атмосферне повітря	- здійснювати організаційно-господарські, технічні та інші заходи щодо забезпечення виконання вимог, передбачених стандартами та нормативами екологічної безпеки у галузі охорони атмосферного повітря, дозволами на викиди забруднюючих речовин тощо; - вживати заходів щодо зменшення обсягів викидів забруднюючих речовин і впливу фізичних факторів; - у разі перевищення нормативів екологічної безпеки, на відповідній території затвердження відповідно до закону програми оздоровлення атмосферного повітря; - забезпечення дотримання допустимих нормативів гранично допустимих концентрацій викидів забруднюючих речовин у повітрі робочої зони житлової забудови відповідно вимог Закону України «Про охорону атмосферного повітря»; - забезпечувати безперебійну ефективну роботу і підтримання у справному стані споруд, устаткування та апаратури для зменшення рівнів впливу фізичних факторів; - здійснювати контроль за обсягом і складом забруднюючих речовин, що викидаються в атмосферне повітря, і рівнями фізичного впливу та вести їх постійний облік; Підприємства, установи, організації та громадяни - суб'єкти підприємницької діяльності зобов'язані відповідно до міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, скорочувати і в подальшому повністю припинити виробництво та використання хімічних речовин, що

	шкідливо впливають на озоновий шар, а також проводити роботу щодо зменшення викидів речовин, накопичення яких в атмосферному повітрі може призвести до негативних змін клімату. З метою зменшення забруднення атмосферного повітря транспортними та іншими пересувними засобами і установками та впливу пов'язаних з ними фізичних факторів передбачається: - розроблення та виконання комплексу заходів щодо зниження викидів, знешкодження шкідливих речовин і зменшення фізичного впливу під час проектування, виробництва, експлуатації та ремонту транспортних та інших пересувних засобів і установок; - переведення транспортних та інших пересувних засобів і установок на менш токсичні види палива; - жорстокий контроль за якістю пального, що постачається та реалізовується в місті автозаправними станціями, його відповідністю державним стандартам; - раціональне планування та забудова населених пунктів з дотриманням нормативно визначеної відстані до транспортних шляхів; - виведення з густонаселених житлових кварталів за межі міста транспортних підприємств, вантажного транзитного автомобільного транспорту; - обмеження в'їзду автомобільного транспорту та інших транспортних засобів та установок у сельбищні, курортні, лікувально-оздоровчі, рекреаційні та природно-заповідні зони, місця масового відпочинку та туризму; - поліпшення стану утримання транспортних шляхів і вуличного покриття; - впровадження в містах автоматизованих систем регулювання дорожнього руху; заохочення суб'єктів господарювання щодо здійснення вантажних та транспортних перевезень річковим та залізничним транспортом.
--	---

Поводження відходами	3 - виконання Конституції та законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, інших центральних органів виконавчої влади; - виконання всіх заходів передбачених, Національною стратегією управління відходами в Україні до 2030 року, затвердженою розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 № 820-р, Національного плану управління відходами до 2030 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20.02.2019 № 117-р; - дотримання вимог Закону України «Про відходи», а саме: - участь у розробленні регіональних програм раціонального використання відходів і вжиття необхідних заходів для запровадження маловідходних та енергозберігаючих технологій; - організація розроблення та здійснення місцевої програм поводження з відходами, а також забезпечення реалізації регіональних програм; - координація та сприяння розвитку підприємницької діяльності у сфері поводження з відходами; - здійснення контролю за використанням відходів з урахуванням їх ресурсної цінності та вимог безпеки для здоров'я людей і навколишнього природного середовища; - розроблення та затвердження схем санітарного очищення міста; - організація та сприяння створенню спеціалізованих підприємств усіх форм власності для збирання, оброблення, утилізації та видалення відходів, а також для виготовлення, монтажу та сервісного обслуговування відповідного устаткування; - залучення та об'єднання на договірних засадах коштів підприємств, установ, організацій та громадян, місцевого бюджету і позабюджетних фондів для фінансування будівництва нових, розширення та реконструкції діючих об'єктів поводження з відходами, а також для вивчення можливості утилізації відходів, їх маркетингу тощо; - забезпечення ліквідації несанкціонованих і неконтрольованих звалищ відходів самостійно або за рішенням уповноважених органів;
-----------------------------	--

	- сприяння роз'ясненню законодавства про відходи серед населення, створення необхідних умов для стимулювання залучення населення до збирання і заготівлі окремих видів відходів як вторинної сировини; - здійснення необхідних заходів з метою, запобігання утворенню та зменшенню обсягів утворення відходів, повторному використанню відходів, впровадженню найкращих доступних технологій і методів управління відходами в процесі будівництва, під час виготовлення продукції; - не допущення утворення несанкціонованих та неконтрольованих сміттєзвалищ; організація роздільного збору твердих побутових відходів в тому числі небезпечних, що є в складі побутових відходів; - проведення паспортизації земельних ділянок для розміщення твердих побутових відходів; - організація збирання і видалення ТПВ, у тому числі відходів дрібних виробників з дотриманням схем санітарного очищення усіх населених пунктів, запровадити роздільне збирання компонентів цих відходів; - посилення контролю за діючими звалищами побутових відходів для запобігання шкідливому впливу на довкілля та здоров'я людини, рекультивацію земельних ділянок після закриття звалища; - забезпечення ліквідації несанкціонованих і неконтрольованих звалищ відходів з дотриманням Закону України «Про відходи»; - зменшення обсягів захоронення ТПВ, шляхом упровадження нових сучасних вискоєфективних методів збирання та перевезення; - проведення роз'яснювальних робіт із екологічних питань; - пріоритетність закриття і рекультивації земель, зайнятих звалищами відходів, що створюють загрозу навколишньому середовищу, та очистка місць, забруднених відходами; - придбання спеціальної техніки для збирання та транспортування відходів; - налагодження схем збору відходів від населення, підприємств та організацій;
--	---

		– запровадження системи роздільного збору твердих побутових відходів за фракціями: скло, папір, пластик; – вирішення питання створення лінії на полігонах ТПВ із сортування, переробки та утилізації відходів; – встановлення контейнерів та «євроконтейнерів» для роздільного збору ТПВ - надання якісних послуг збирання побутових відходів за доступною ціною; - впровадження системи роздільного збирання ТПВ; - удосконалення нормативно-методичного, організаційного, інформаційного та іншого забезпечення сфери поводження з ТПВ; – уникнення несанкціонованого викидання відходів та зменшення забруднення відходами річок та ґрунтів.
Геологічне середовище ґрунти	та	- дотримання вимог Кодексу України про надра; - оголошення геологічних об'єктів, що становлять наукову або культурну цінність, об'єктами природно-заповідного фонду місцевого значення; - якщо користування надрами пов'язане з провадженням діяльності, визначеної Законом України «Про оцінку впливу на довкілля», надання їх у користування здійснюється з урахуванням результатів оцінки впливу на довкілля; - здійснення контролю за використанням та охороною надр; - забезпечення реалізації державної політики щодо використання та охорони земель, в тому числі вимог Закону України «Про охорону земель», Закону України «Про державний контроль за використанням та охороною земель», Земельного кодексу України тощо; - затвердження та участь у реалізації регіональних програм щодо використання та охорони земель, підвищення родючості ґрунтів; - запобігання руйнуванню берега та охорона земель у прибережній смузі.

Збереження рослинного та тваринного світу, об'єктів природно-заповідного фонду	- впорядкування території існуючих територій та об'єктів природно-заповідного фонду, в тому числі винесення в натуру (на місцевості) їх меж; - розвиток екологічної мережі – як результат збереження природної спадщини, удосконалення розподілу земельного фонду, зменшення антропогенного навантаження. - збереження біологічного та ландшафтного різноманіття, в тому числі забезпечення врахування наявності рідкісних та зникаючих видів флори і фауни, занесених до Червоної книги України при плануванні господарської діяльності і відведенні земель, здійснення заходів щодо моніторингу, охорони та збереження популяцій рідкісних та зникаючих видів; - здійснення заходів з озеленення; - підвищення екологічної культури і свідомості населення – як результат підвищення рівня суспільної екологічної свідомості.
Клімат	- впровадження практичних заходів та проектів, що спрямовані на вирішення завдань кліматичної адаптації згідно розпоряджень Кабінету Міністрів України від 07.12.2016 № 932-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року» та від 06.12.2016 № 878-р «Про затвердження плану заходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року»; - впровадження чистих ресурсозберігаючих технологій; - використанням відновлюваних джерел енергії (сонячна та вітрова енергетика); - впровадження заходів щодо скорочення викидів парникових газів.

Виконання заходів, передбачених Програмою, матиме позитивний вплив на всі складові довкілля, поліпшення загального екологічного та естетичного стану території області.

ІХ. Обґрунтування вибору виправданих альтернатив, що розглядалися, опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення (недостатність інформації та технічних засобів під час здійснення такої оцінки).

Програма враховує принцип екологічної збалансованості і в цілому орієнтована на зменшення впливу на довкілля.

Базуючись на демографічних тенденціях, аналізі соціально-економічної ситуації, а також прогнозах макроекономічних впливів можна припустити наступні сценарії розвитку:

- інерційний, або трендовий: зовнішні можливості та загрози, що виникають, компенсується;
- песимістичний: більшість зовнішніх загроз і багато внутрішніх проблем «спрацюють» і ці ризики настануть з високою ймовірністю, значно погіршать існуючу ситуацію незважаючи на зусилля з провадження Програми;
- оптимістичний: демонструє позитивну динаміку, яка буде можлива за умови успішної реалізації Програми, докладання зусиль «з середини системи» або через вдалий збіг обставин і підтримку сильних сторін регіону зовнішніми можливостями.

Х. Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення

Система моніторингу довкілля – це система спостережень, збирання, оброблення, передавання, збереження та аналізу інформації про стан довкілля, прогнозування його змін і розроблення науково-обґрунтованих рекомендацій для прийняття рішень про запобігання негативним змінам стану довкілля та дотримання вимог екологічної безпеки.

При здійсненні моніторингу основну увагу належить приділяти заходам передбаченим в сфері охорони навколишнього природного середовища.

Організація моніторингу вимагає визначення того, хто повинен здійснювати моніторинг, хто повинен забезпечувати доступ до результатів, що має бути предметом моніторингу, яка інформація повинна оприлюднюватися (безпосередні дані вимірювань або результати їх аналізу), де слід здійснювати моніторинг, з якою періодичністю й протягом якого часу, коли слід оприлюднити результати, які методи моніторингу та поширення інформації слід використовувати.

Для організації моніторингу можуть бути використані існуючі системи моніторингу та інформаційні системи або вони мають бути спеціально удосконалені для цілей СЕО. Для організації моніторингу виконання програми по кожному запланованому до виконання заходу визначено відповідального виконавця – структурний підрозділ, який повинен здійснювати моніторинг ефективності впровадження заходів Програми.

XI. Резюме нетехнічного характеру інформації, передбаченої пунктами I- XI цієї частини, розраховане на широку аудиторію.

Основним об'єктом дослідження, що проходить процедуру СЕО є документ державного планування: Програма економічного і соціального розвитку Миколаївської області на 2021 рік.

Документи державного планування - стратегії, плани, схеми, містобудівна документація, загальнодержавні програми, державні цільові програми та інші програми і програмні документи, включаючи зміни до них, які розробляються та/або підлягають затвердженню органом державної влади, органом місцевого самоврядування.

Метою стратегічної екологічної оцінки Програми економічного і соціального розвитку Миколаївської області на 2021 рік є необхідність оцінювання наслідків виконання документів державного планування, сприянні сталому розвитку шляхом забезпечення охорони навколишнього середовища, безпеки життєдіяльності та охорони здоров'я населення, а також в інтегруванні екологічних вимог під час розроблення та затвердження документів державного планування.

У звіті про стратегічну екологічну оцінку документа державного планування проведено оцінку наслідків реалізації Програми економічного і соціального розвитку Миколаївської області на 2021 рік на навколишнє природне середовище, у тому числі для здоров'я населення та зобов'язань у сфері охорони довкілля і заходів, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування, а також заходів щодо моніторингу цих наслідків. На основі статистичної інформації, адміністративних даних, результатів досліджень було охарактеризовано поточний стан довкілля населеного пункту, стан довкілля та умови життєдіяльності населення на територіях, що ймовірно зазнають впливу внаслідок виконання документа державного планування. В процесі проведення стратегічної екологічної оцінки було виявлено ймовірні проблеми та наслідки для навколишнього середовища, що полягають в забрудненні атмосферного повітря, впливі на ґрунтове та водне середовище внаслідок реалізації Програми економічного і соціального розвитку Миколаївської області на 2021 рік.

З метою охорони навколишнього природного середовища у даному звіті передбачено виконати ряд заходів щодо охорони атмосферного повітря, щодо захисту водного та ґрунтового середовищ. Запропоновано комплекс заходів, передбачених для здійснення моніторингу та покращення стану довкілля, у тому числі здоров'я населення. Транскордонних наслідків виконання Програми та наслідків для природо-заповідних територій не очікується.

Вплив на об'єкти природно-заповідного фонду, культурної спадщини, пам'яток культури та архітектури відсутній. Вплив на рослинний світ, на техногенне і соціальне середовище не виходитиме за рамки екологічних обмежень.

Ризик активної і масштабної зміни мікрокліматичних умов буде відсутнім. Залишкові впливи на навколишнє середовище в цілому будуть перебувати в межах, що регламентуються вимогами чинного природоохоронного

законодавства України.

З огляду на проведений прогнозуємий аналіз ймовірних наслідків реалізації Програми економічного і соціального розвитку Миколаївської області на 2021 рік, можна стверджувати, що в цілому його реалізація за умов дотримання екологічних вимог має сприяти зменшенню антропогенного навантаження на довкілля.

Поєднання зусиль, спрямованих на реалізацію стратегічних рішень з урахуванням екологічного стану довкілля, екологічних вимог, раціонального природокористування дружньої, забезпечуватиме сталий розвиток регіону.

Програма спрямована на створення умов для економічного зростання та вдосконалення механізмів управління розвитком області на засадах ефективності, відкритості та прозорості, посилення інвестиційної та інноваційної активності, забезпечення належного функціонування інженерно-транспортної та комунальної інфраструктури, проведення цілеспрямованої містобудівної політики, дотримання високих екологічних стандартів та, в результаті цього, підвищення конкурентоспроможності області, доступності широкого спектра соціальних послуг, забезпечення гідних умов життя та загального підвищення добробуту населення.